

Acordem que ja ho negociarem i acordarem més endavant

L'aprovació d'un nou Estatut d'autonomia per a Catalunya ha comportat atacs des de múltiples bandes - del PP i del "gobierno amigo" del PSOE, de l'advocacia de l'Estat que, per inspiració d'aquest darrer, presenta davant el Tribunal Constitucional una argumentació que tendeix a buidar-lo de contingut, de la premsa espanyola (i part de la catalana), del funcionariat, de la major part de comunitats autònomes i, en definitiva, tot allò que metafòricament designem amb el terme "Madrid".

És comprensible fins a cert punt que davant d'aquest panorama, a les envistes d'un nou finançament que s'endevina prou escarransit i amb la perspectiva d'una sentència del Tribunal Constitucional que, en el millor dels casos, reproduirà l'argumentació de l'advocacia de l'Estat, els partits que van impulsar el nou Estatut mirin de salvar-ne la validesa i la capacitat d'acció.

No és tan comprensible, però, que hi hagi qui, a la vista de la inanitat del text, vulgui contraposar el text de l'Estatut un cop sotmès al ribot amb el seu antecedent de 2005. D'una manera interessada es poden carregar els neulers al passiu de Convergència i Unió en general i de l'Artur Mas en particular, pel seu pacte amb Rodríguez Zapatero.

No cal ésser un entusiasta d'aquest pacte per afirmar dues coses:

1) Que la retallada és obra del PSOE en general i del PSC en particular, que després d'haver-lo aprovat hi va presentar esmenes. Molt probablement, sense el pacte Mas-Zapatero les retallades haurien estat encara més grans, i el PSC no les hauria impedit pas.

2) Que el projecte de nou Estatut de 2005 representava algun avenç, però globalment ja no era un bon text, malgrat la reacció d'optimisme que va suscitar la majoria - més aparent que no real - del 90% al Parlament de Catalunya.

Això, que és cert en sentit general, ho és en particular en l'aspecte del finançament autonòmic.

El 15 de juliol de 2008 l'Estat va publicar les balances fiscals. Segons les diverses versions aportades, el dèficit fiscal de Catalunya corresponent al 2005 va oscil·lar entre els 11.000 i els 14.800 milions d'euros. El secretari d'Estat d'Hisenda, Carlos Ocaña, es va afanyar a considerar aquestes balances un simple treball acadèmic i les va desvincular explícitament de la discussió sobre el finançament autonòmic. I si ens atenim a la literalitat de l'Estatut, hem d'admetre que tenia raó.

En la negociació per a la concreció del que disposa l'Estatut, els partits d'obediència catalana han donat determinades xifres, i el desembre de l'any passat les Cambres catalanes van afirmar taxativament: "Si la proposta del govern central està per sota dels 3.800 milions d'euros addicionals per a Catalunya, el govern català s'ha d'aixecar de la taula de negociació". Tot i que es tracta d'exercicis diferents i que l'Estat aporta diverses xifres per al de 2005, fixem-nos, només per tenir una certa idea d'ordres de magnitud, que la xifra de les Cambres és de l'ordre d'un terç del dèficit fiscal. Suposem que l'altre terç retornés de la mà d'una major inversió de l'Estat - ja és molt suposar - i el terç restant es considerés quota de solidaritat. Però no és el cas.

Solbes suggereix una aportació addicional de 7.000 milions. Suposem que vagi de farol i al final sigui el doble, 14.000 milions. Un cop fetes les distribucions segons població ponderada - un exercici semblant a l'anomenada comptabilitat creativa - és molt difícil de creure que a Catalunya li'n toquin gaire més de 2.000, molt lluny de la xifra per sota de la qual, segons les Cambres, el Govern de Catalunya hauria d'aixecar-se de la taula.

Davant aquesta situació, es poden fer diverses coses. La primera és, per descomptat, aixecar-se de la taula: val més la manca d'acord que un mal acord. La segona és reinviar la lletra de l'Estatut d'Autonomia vigent: aquest recurs és cada dia menys emprat, perquè hores d'ara qui més qui menys és conscient de la gran ensarronada. Els 31 articles dedicats a les finances de la Generalitat (21 articles de l'articulat general, 7 disposicions addicionals i 3 de finals), un cop se n'ha eliminat allò que sembla que diguin i no diuen, i descomptats els principis que s'hi insinuen però no s'hi afirmen, es poden resumir en un enunciat escarrit: "Acordem que ja ho negociarem i acordarem més endavant". El tercer recurs consisteix a dir que amb el text de 2005 sí que hauríem anat bé.

CiU pot tenir la temptació d'apuntar-se al segon argument; ERC al tercer, i fer-lo servir per no aixecar-se de la taula atès que és impensable que el PSC se n'aixequi.

Però la realitat és que el projecte del Parlament ja era, almenys en aquest aspecte, un mal projecte.

Vegem-ho. Segons l'article 207, "l'aportació catalana a les finances de l'Estat integra l'aportació a les despeses de l'estat i l'aportació a la solidaritat i als mecanismes d'anivellament".

Però és clar: una suma no es pot fer si falta un dels sumands. I no en manca un: manquen tots dos. Pel que fa al primer sumand, l'article 210.1 disposava: "Pel que fa a l'aportació a les despeses de l'Estat (...) s'ha d'establir el percentatge de participació que pertoqui a l'Estat en els diferents impostos cedits per al finançament dels seus serveis i les seves competències, en la proporció que correspongui a Catalunya". La trampa, o si ho preferiu, el punt feble, rau en les 7 darreres paraules. A veure, que correspongui a Catalunya en virtut de què? En virtut del fet que el Museu del Prado o l'Aeroport de Barajas són "no territorialitzables" i per tant també corresponen (a l'hora de descomptar, és clar) a Catalunya? Que correspongui a Catalunya en virtut de la població? Ponderada com? O en virtut de les despeses previstes per l'Estat? O de només les realment executades (que des de sempre són una minsa part de les previstes)?

Pel que fa als mecanismes d'anivellament, l'article 209 disposava: "La Generalitat contribueix a la solidaritat amb les altres comunitats autònomes a fi que els serveis prestats pels diferents governs autonòmics a llurs ciutadans puguin assolir nivells similars sempre que duguin a terme un esforç fiscal també similar". Això dels "nivells similars" és un torpede a la línia de flotació del concepte d'autonomia: és que uns no poden prioritzar més l'ensenyament i d'altres la sanitat? On és escrit que tots hem de prioritzar el mateix? I, a més, què vol dir "esforç fiscal similar": similar en termes d'aportació per càpita? similar en termes de percentatge sobre la renda?

Pel que fa a aquests mecanismes d'anivellament, tan malament es veu la cosa, que els legisladors es van veure en la necessitat de preveure, en l'article 210.2.d, que "l'aplicació dels mecanismes d'anivellament en cap cas no pot alterar la posició de Catalunya en l'ordenació de rendes per càpita entre les comunitats autònomes abans de l'anivellament". I per què en termes de rendes per càpita - difícils, d'altra banda, d'establir a priori i de lligar amb el règim tributari - i no pas en termes de balances fiscals?

De manera que, tot i que s'hi començava parlant en un to que semblava acostar-nos al concert econòmic, a la fi s'acabava en la més pura inconcreció, de manera que, aleshores com ara, tot es pot resumir en la mateixa frase: "Acordem que ja ho negociarem i acordarem més endavant".

Tot això no tindria interès ara si no es veiés el perill que els partits d'obediència catalana es deixin enredar en un debat de tipus jurídic, que tenen perdut per endavant, no únicament perquè l'adversari i l'àrbitre són el mateix, sinó perquè en el seu moment es van deixar portar

per les aparences i van bastir un edifici jurídicament molt feble ja abans de la passada de ribot.

No hi ha més remei que tornar al camp polític - que vol dir tornar al camp dels resultats, és a dir, de les balances fiscals -, fer-ne bandera i exercir sense manies el poder - minso o extens - que en cada moment es tingui.